

anunciaven ja la davallada final de la República.

En un breu capítol —«1939 i després...»—, Jordi Calvet i Puig estudia la realitat sabadellenca immediatament posterior a l'ocupació de la ciutat per les tropes franquistes: la formació del nou ajuntament, la repressió, les depuracions, la misèria de la vida quotidiana imposada pel «nou ordre», i destaca —aspecte que cal remarcar— els escassos danys soferts per les indústries de Sabadell en el moment en què foren recuperades pels seus propietaris, en contrast amb els danys soferts en infraestructura i en material de transport. El llibre es clou amb un testimoni de Lluís Casals i Garcia sobre l'Institut-Escola M.B. Cossio, creat durant la guerra; i amb un estudi de José Antonio Pozo González sobre la tasca portada a terme pel Comitè Local de Defensa —nom que adoptà el comitè revolucionari de Sabadell— durant els mesos de juliol a octubre de 1936. En resum, doncs, ens trobem amb un compendi de treballs que ens aproximem al coneixement de la realitat històrica sabadellenca durant els anys de la República i de la guerra civil. Uns anys durant els quals Sabadell presenta una certa peculiaritat en comparació amb d'altres ciutats industrials de Catalunya: la inexistència de l'hegemonia anarco-sindicalista dins del moviment obrer, l'alta sindicació obrera al si de la Federació Local de Sindicats, la presència d'una secció local del POUM oscil·lant cap a la dreta i en desacord amb la direcció del partit, el relativament escàs nombre de víctimes de la repressió republicana, la poca incidència dels bombardeigs, etc., són aspectes d'una realitat que ofereix un contrast clar, per bé que Sabadell no escapa de les nombroses situacions de conflicte viscudes durant aquests anys a Catalunya. I això també queda clar en un llibre que, prosseguint la tradició historiogràfica del malaguanyat Andreu Castells —la influència del qual és sovint molt nítida al llarg del llibre—, permet mantenir moltes esperances en les futures investigacions que s'anuncien.

PELAI PAGÉS

NOTA

1. Josep M. Renaul, Jordi Calvet, Lluís Casals, Artur Domingo, José Antonio Pozo: *La República i la Guerra Civil. Sabadell 1931-1939, Ajuntament de Sabadell, 1986.*

Els arxius notarials de Vic

La gran riquesa dels fons arxivístics d'Osona sempre ha patit de manca de catalogació. El llibre de Casas i Ollich omple, parcialment, aquest buit. El llibre consta de dues parts ben diferenciades: una introducció i el catàleg pròpiament dit.

La introducció conté diversos apartats diferenciats, però relacionats els uns amb els altres. Comença amb un breu resum del procés de formació de les escriptures i de les incidències històriques del Notariat de Vic, des del seu naixement, al Scriptorium de la Catedral, fins a la unificació del Notariat a l'època moderna.

Estudia l'evolució dels termes *scriptor*, *scriptor publicus* i *notarius publicus*; l'estructuració jeràrquica de l'ofici notarial (notari-llocinent-*scriptor*, jurat-escrivà); els problemes de jurisdicció entre els notaris reials i els eclesiàstics, etc. Segueix una explicació dels arxius notarials: l'Arxiu Notarial de Vic (ANV) i l'Arxiu de la Cúria Fumada (ACF); ambdós es troben a l'edifici dels arxius eclesiàstics (excepte una petita part a la Casa Balmes de la ciutat). Completa aquest apartat una breu relació del contingut de cada arxiu:

ACF. Documentació notarial, eclesiàstica, senyorial, judicial i corporacional des del segle XIII fins al segle XX. Dividida en manuals i llibres notarials, capítols matrimoniais, testaments, inventaris, protestes i censals-violaris. Les autores indiquen el número dels volums, els lligalls o quaderns i l'estat de conservació del fons de l'arxiu.

ANV. Confeccionat amb els fons notarials dels pobles de la comarca. Les autores els relacionen i indiquen la part aportada per cada poble, com també el seu estat de conservació.

Un altre punt de la introducció és l'estudi dels fons d'aquests arxius,

de les principals sèries i de les tipologies documentals. Així, es remarca l'existència de sèries molt completes en la documentació conservada. Es parla també, pel que fa a aquesta, del tipus de paper emprat, de les diferents composicions dels textos notarials, dels sistemes de datació, etc., com també del format i dels diferents tipus de llibres (manuals, llibres comuns, llibres especials, esborranys, lligalls, registres, índexs, etc.).

La introducció es clou amb una explicació de la metodologia emprada en la confecció del catàleg. Les autores han realitzat una classificació sistemàtica seguint les dates de la documentació, la qual han dividit per notaries ordenades alfabèticament i cronològica i agrupades segons la seva pertinença a un determinat notari. La documentació anònima l'han ordenada per segles. Han utilitzat un fitxer tipus que descriu els fons segons: poble, notari, sèries i tipologies documentals, títol, dates extremes de cada registre (any, mes i dia), el format (foli, quart de foli, octau de foli, mig foli) amb el nombre de fuls escrits, l'enquadernació, el grau de conservació i la signatura formada per les sigles de l'arxiu corresponent (ANV i ACF).

La introducció és seguida pel catàleg cronològic de protocols —la part més extensa—, ordenat per pobles, on es detallen tots els volums segons la metodologia abans exposada. El llibre es completa amb un apèndix de documentació vària de seccions complementàries (principalment corporacions) a l'ACF, un índex geogràfic i cronològic de notaris i un índex alfabètic de notaris.

El llibre, doncs, és una eina imprescindible per a l'estudi dels fons notarials de Vic, ja que al rigor metodològic en la confecció del catàleg, excel·lentment com-

plementat per l'apèndix i els índexs, s'hi afegeix una introducció concisa, però exemplar, que més d'explicar i aclarir molts dels punts dubtosos de la documentació notarial (tant la general com la local de Vic) apunta propostes de treball (història del notariat, estudis individualitzats de notaris), remarca la riquesa d'aquests fons per als estudis històrics i dóna anotacions aclaridores sobre les notaries, els notaris, els fons i els diferents volums.

Els historiadors necessitem instruments d'investigació que ens apropin la documentació dels arxius. Els catàlegs ens fan la primera feina en posar-nos a l'abast dels fons documentals. El llibre de Casas i Ollich és modèlic en aquest aspecte; però, com molt bé diuen les autores en la introducció, arca un buidat minucios dels volums ressenyats en el catàleg que posi en ordre el desgavell cronològic dels documents recollits en els nombrosos volums guardats als arxius. El primer pas ja està fet.

JOAN GRAU I CORBATERA

Lluïsa Casas i Loscos i Imma Ollich i Castanyer, *Catàleg dels arxius notarials de Vic, Fundació Noguer (Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya, núm. 9), Barcelona, 1986.*

ESTRI: EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC. CONSERVEM-LO, *Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1988, 24 pp.*

Aquest fullet sobre la conservació del patrimoni arqueològic és un document especialment adreçat a sensibilitzar el ciutadà —sobretot el jovent— i té uns clars paral·lels amb un prospecte més curt del Govern Canari de l'any 1985, que segueix models francesos. Amb unes il·lustracions que parlen per elles mateixes, tracta els temes clau del pro-